

А. О. Кеда, В. М. Зігунов

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ АВТОРСЬКОЇ ЕКСКУРСІЇ

У статті розкрито основне значення розробки авторських екскурсій для нинішнього споживача туристичних послуг. Було висвітлено особливості створення авторських екскурсій. Автором було досліджено основні етапи створення авторських екскурсій.

Ключові слова: авторська екскурсія, портфель екскурсовода, попередня робота.

В статье раскрыто основное значение разработки авторских экскурсий для нынешнего потребителя туристических услуг. Были освещены особенности создания авторских экскурсий. Автором были исследованы основные этапы создания авторских экскурсий.

Ключевые слова: авторская экскурсия, портфель экскурсовода, предыдущая работа.

The article reveals the main importance of developing author's excursions for the current consumer of tourist services. Features of creation of author's excursions were covered. The author explored the main stages of creating author's tours.

Key words: author's excursion, guide's portfolio, preliminary work.

Постановка проблеми. Екскурсії відіграють важливу функціональну роль у задоволенні рекреаційних потреб людини: духовних, естетичних, інформаційних. Вони дозволяють моделювати рекреаційну діяльність людини, пов'язану з пізнанням навколишнього світу: особливостей природи, сучасних та історичних подій, елементів побуту, традицій, вірувань, творчих здобутків людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана робота спирається на таких науковців, а саме І. М. Чегайда і С. В. Грибанова [4], В. К. Федорченко [5], О. Д. Король [6], В. К. Бабарицька та ін.

Мета – виявлення особливості створення авторської екскурсії на даному етапі розвитку екскурсійної справи.

Створення авторської екскурсії з будь-якої теми – складний процес, що вимагає активної участі цілого колективу. Зміст майбутньої екскурсії, її пізнавальна цінність знаходяться в прямій залежності від знань методистів і екскурсоводів, їх компетентності, ступеня практичного засвоєння ними основ педагогіки і психології.

Авторська екскурсія – це екскурсія, створена однією людиною або групою осіб за оригінальним задумом, зі своєю творчою задумкою, що має ряд особливостей. Її головна ознака – це новизна та невизначеність ідеї та методики проведення. Інші особливості авторської екскурсії – наявність цілей та завдань, які визначають вибір екскурсійних об'єктів, розробку маршруту, підбір літературних джерел, ілюстрацій, загальний емоційний настрій екскурсії [4].

Пік підвищеного попиту авторської екскурсії припадає на початок осені – одну із найбільш живописних пір року. Таким чином, дана екскурсія носить

комплексний краєзнавчий, природознавчий і мистецтвознавчий характер. Аналіз туристської практики доводить, що основна частина авторських екскурсій для молоді проектується з урахуванням транспортної карти регіону, міжміських магістралей, що забезпечують транспортну доступність екскурсійних об'єктів. При визначенні маршруту для молоді необхідно врахувати зони концентрації показів об'єктів.

Велике значення у створенні авторської екскурсії має особистість автора. Автором визначається тема самої екскурсії, цільова аудиторія, форма проведення. Найчастіше автор створює екскурсію для себе, розповідаючи те, що є цікавим йому самому, але не іншим. Таким чином, основні етапи

організації авторської екскурсії співпадають з загальними підходами та принципами організації екскурсії взагалі. Велика увага слід приділити транспортній доступності об'єктів, їх розташуванню та можливості легкого огляду. При проектуванні авторських екскурсій слід враховувати загальний інформаційний та природний ресурс території, рельєф місцевості, ландшафтні характеристики, стан пам'яток архітектури, що дозволяють максимально реалізувати комунікативні, виховні та розважально-дозвілєві функції екскурсії. Світові зміни підготували ґрунт для розвитку внутрішнього туризму країни. Це дає можливість звернути інтерес до унікальних українських історико-культурних пам'яток та її історичного потенціалу. Україна має різноманітний природний ландшафт та кліматичні зони, що доз- волить створити безліч оригінальних авторських екскурсій і маршрутів [3].

Серед форм розвитку внутрішнього туризму особливу місце займає авторська екскурсія, яка відрізняється від стандартних екскурсійних маршрутів оригінальною задумкою автора та приваблює свою новизну. Серед потенційних споживачів екскурсійного бізнесу потрібно виділити молодь, як особливу категорію туристської аудиторії, яка за своїми віковими особливостями надзвичайно сприятлива до всього нового та цікавого, в тому числі й до авторських екскурсій. Методика проведення авторської екскурсії включає прийоми показу та розповіді; вибір бажаних точок, ракурсів огляду пам'яток природи, архітектури та історії; принципу наочності; принципу перспективи, методичні прийоми, спрямовані на посилення емоційного відчуття за допомогою вибору оптимальних точок показу об'єктів в різні періоди часу.

Робота над будь-якою екскурсією починається з чіткого визначення її мети. Це допомагає авторам екскурсії більш організовано вести роботу надалі. Мета екскурсії – це те, ради чого показуються екскурсантам пам'ятники історії і культури і інші об'єкти. Розповідь екскурсовода підпорядкована тій же кінцевій меті. Назвемо декілька цілей: виховання

патріотизму, любові і поваги до Батьківщини, суспільно-корисної праці, до інших народів; естетичне виховання, а також розширення кругозору, отримання додаткових знань в різних областях науки і культури тощо. Завдання екскурсії – досягти цілей шляхом розкриття її теми.

Вибір теми залежить від потенційного попиту, конкретного замовлення або цілеспрямованого створення певної тематики екскурсій. Кожна екскурсія повинна мати свою чітко певну тему.

Тема є стержнем, який об'єднує всі об'єкти і підтеми екскурсії в єдине ціле. Відбір об'єктів при створенні екскурсії учасники творчої групи ведуть, постійно звіряючи свої матеріали з темою. Проте мало відібрати об'єкт по темі, треба знайти конкретний матеріал, на якому ця тема буде розкрита з найбільшою повнотою і переконливістю. Угрупування тим лежить в основі існуючої класифікації екскурсій.

Перед автором екскурсії стоїть завдання – відібрати з багатьох об'єктів найцікавіші і на вигляд, і за тією інформацією, яку вони з собою несуть.

Правильний відбір об'єктів забезпечить зорову основу сприйняття екскурсійного матеріалу і глибоке розкриття теми. Слід так організувати цю справу, щоб одні і ті ж об'єкти не кочували з екскурсії в екскурсію.

Різноманітність об'єктів дає можливість забезпечити правильне чергування вражень у екскурсантів, дозволяє зберегти елемент новизни при вивченні різних тем.

Для оцінки об'єктів, які включаються в екскурсію, рекомендується використовувати наступні критерії:

Пізнавальна цінність – зв'язок об'єкту з конкретною історичною подією, з певною епохою, життям і творчістю відомого діяча науки і культури, художні достоїнства пам'ятника, можливість їх використання в естетичному вихованні учасників екскурсії.

Незвичність (екзотичність) об'єкту. Мається на увазі особливість, неповторність пам'ятника історії і культури, будівлі, споруди (наприклад, суцільнозварної міст імені Е. О. Патона через Дніпро в Києві). Незвичність

об'єкт може бути також пов'язана з якоюсь історичною подією, яка відбулася в даній будівлі, на місці установки даного пам'ятника, з легендою або історичною подією. Екзотичність може бути природного характеру (наприклад, сталактито-сталагмітові карстові печери в Новому Афоні, в Абхазії).

Виразність об'єкту, тобто зовнішня виразність об'єкту, його взаємодія з фоном, навколишнім середовищем – будівлями, спорудами, природою. Перевага віддається тому об'єкту, який найкращим чином вписується в місцевість, гармонує з іншими об'єктами, з ландшафтом. Збереження об'єкту. Проводиться оцінка стану об'єкта в даний момент, його підготовленості показу екскурсантам.

Місцезнаходження об'єкту. При відборі об'єктів повинні враховуватися відстань до пам'ятника, зручність під'їзду до нього, придатність дороги для автотранспорту, можливість підвезення до об'єкту екскурсантів, природна обстановка, що оточує даний об'єкт, наявність місця, придатного для розташування групи з метою спостереження [2].

Висновки. Таким чином, складання і проведення авторських екскурсій це складний процес. Велике значення у створенні авторської екскурсії має особистість автора, тому що саме його харизма накладає на екскурсію її неповторний характер. Автор повинен розробити унікальний і цікавий маршрут який би привернув увагу великої аудиторії. Авторська екскурсія завжди різнопланова, варіабельна, спрямована на цікавість і запити духовного розвитку різноманітних вікових, гендерних, професійних груп.

Список використаних джерел

1. Емельянов Б. В. Организация работы экскурсионного учреждения. М.: 1987. 196 с.
2. Емельянов Б. В. Экскурсоведение. М.: 1998. 320 с.
3. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг в туризмі: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ, 2016. 144 с.

4. Парфiненко А. Культурний туризм як чинник соціально-економічного розвитку територій. А. Парфiненко. Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2013. Випуск 43. Ч. 1. С. 233 – 242.
5. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні: навч. посіб. К.: Вища школа, 2002. 195 с.